

ՏԱՍՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ՄԵԼԿ

Հարկանք զինք 10 րուր, կես տարվան 6 րուր:

Առանձին համարները 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանի նմանությունները:

Առաքարարարությունը գրվում են օգտակար
Тифлис. Редакция «Мелк»

Նմանությունները բաց է առաքարարար 10—2 մամ

(Բացի կիրակի և տոն օրերից)

Հայտարարությունները ընդունվում է ամեն լիցուով:

Հայտարարությունները ընդունվում են
կիրակի օրը ըստ 2 կոպեկի:

ԲՈՎԱՆԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական մտածողությունը—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ, Նամակ իզդրից: Նամակ Ջիրբա-
կից: Ներքին լուրեր: ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ, Անգլիա: Արտաքին լուրեր: ԽԱՌՆ
ԼՈՒՐԵՐ: ՅԱՅԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: ԲԱՆԱ-
ՍԻՐԱԿԱՆ: Իմ բացատրություններ:

ԲԱՆԱԿԱՆ ՄՏԱՄՈՒՆՔՆԵՐ

Ամբողջ Եւրոպայում ոչ մի ազգություն
չէր կայ, որ անգլիացիների պէս պահպանե-
րական լինելու Անգլիական ազգը ունի իր
իրաւունքները, կատարում է իր պարտաւորու-
թիւնները և գոհ է իր զրուծիւնից: Փո-
խել իր օրէնքները, իր սովորութիւնները,
իր կենսի եղանակը անգլիացին չէ սիրում:
Մի անգամ մշակված պետական և հաս-
րակական կազմակերպութիւնը նա կը պահ-
պանի անխախտ ամբողջ դարերով:

Բայց երբ որ մի անգամ անգլիացին դժ-
գոհ եղաւ իր երկրի պետական կամ հաս-
րակական կազմակերպութիւնից, իր երկրի
օրէնքները հնացած և անօրինականից դը-
տաւ,—նա կէս ճանապարհի վրա չի կանդ-
նի, կէս միջոցներով չի բաւականանայ, այլ
կը պահանջի կատարել վերանորոգութիւն:

Այս բազմա կարելի է ասել որ Անգլիան
գտնվում է կատարել յեղափոխութեան
մէջ: Զին ձեւերը, հին օրէնքները մաշվի-
ն և այլ ևս չեն համապատասխանում Ան-
գլիայի ժամանակակից հասարակական պա-

հանջներին, ամբողջ պետական, հասարա-
կական և տնտեսական սխառմը հնացել է,
—և ամեն կողմից միաժամանակ բողոք է
լսվում և պահանջ է յայտնվում կատարելա-
պէս վերանորոգել պետական մեքենան:

Իրանդիան պահանջում է փոփոխել եր-
կրի կալուածական սխառմը, անգլիացի
բանօրնների դատակարգը պահանջում է
սահմանադրութիւնը փոխել և լծել տալ
որ իրանք էլ ստանան իրաւունք իրանց
ներկայացուցիչներին ունենալ պալատնե-
րում, կանայք միտնդներ են կազմում և
պահանջում են իրանց համար տղամարդ-
կանց հետ հաւասար քաղաքացիական և
քաղաքական իրաւունք, ընտրողական հա-
ւասար իրաւունք: Վերջապէս յայտնվել է
Անգլիայում այդ պահանջողական երկրի
մէջ մի չեղած կուսակցութիւն, արմա-
տակաւ կուսակցութիւնը, Բրէքլօի ա-
ռաջնորդութեամբ, որ օրից օր աւելի հա-
մակրողներ է գտնում: Անգլիական արմա-
տակաւները պահանջում են տնտեսական
կատարել վերանորոգութիւն, եկեղեցու,
որպէս պաշտօնական հիմնարկութեան կա-
տարելապէս վերջնելը և հանրապետութեան
հաստատելը: Բրէքլօ պահանջում է տնտե-
սական վերանորոգութիւն Մալթուսի քա-
ղաքաւտեսական թէօրիայի հիման վրա,
պահանջում է որ մի եկեղեցի գոյութիւն
չունենայ որպէս պաշտօնական հիմնար-
կութիւն, այլ ամեն մարդ, ամեն անհատ
ունենայ այն հաւատը, որ ինքն է կամե-

նում, վերջապէս միապետութեան տեղ
հանրապետութեան հաստատութիւնն է
պահանջում:

Ահա այս զրուծեան մէջ է Անգլիան
այս րօպէիս: Նրա հին, դարերով պահ-
պանված ձեւերը, նրա դարերով կազմակեր-
պութիւնը ամեն կողմից խախտված է:
Իսկ անգլիացին, ինչպէս ասացինք, չափից
զուրս պահանջողական լինելով, կամ եր-
կար ժամանակ կատարելապէս գոհ է լի-
նում իր երկրի պետական և հասարակական
կազմակերպութիւնից, կամ եթէ մի օր
գոհ չեղաւ եղած զրուծեամբ, այլ ևս
կէս ճանապարհի վրա չի կանգնի, այլ կը
ձգտէ և կը հասնի կատարել վերանորո-
գութեանը:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԻԳԻԲԻՑ

Յունիսի 1-ին

Աղի վրա ակցիզը ոչնչանալուց յետոյ Անգլի-
կոփառում եղած աղային արդիւնաբերութիւնը
պէտք է անցնի Լեռնային վարչութեան (Горное
Управление) իրաւասութեան տակ, որին և կը
յանձնվեն այժմ բոլոր հողերը լաւ կազմակեր-
պութեան և աղի էփանցեցնելու մասին, որ և
կալվում է ժողովրդի ամենամահաւոր պէտքե-
րից մէջ: Բայց որպէս զի դատենք որքան այդ
փոփոխութիւնը էական օգուտ կը բերի, հարկա-

ւոր է կշռել հետեւեալ հարցերը: 1) Ինչ փոփո-
խութիւններ պէտք է իրագործվեն աղի արդիւ-
նաբերութեան մէջ, արդեօք լեռնային վարչու-
թիւնը կը ձեռնարկվի նոյն ուղղութեամբ, որ
գոյութիւն ունէր մինչև ակցիզի սխառմայի մըտ-
ցնելը, կամ կը տանի զորքը նոր հիմունքների
վրա: 2) պէտքական են արդեօք այն կանոն-
ները, որոնք գոյութիւն ունէին ակցիզի սխառ-
մայի ժամանակ: 3) Ինչի աղը, որ կուլակ աղա-
հանքերում ծախվում է խոշորը 10 կոպէկ, իսկ
մանրը 5 կոպէկ պուզը, Թիֆլիսում ծախվում է
հասարակը 1 ր. 20 կ., իսկ սպիտակը 1 ր. 70
կ., ինչով բացատրել այդ տեսակ դանդաղու-
թիւն: 4) անհրաժեշտ չէ արդեօք, ինչպէս տե-
սուցնելին, այնպէս էլ շտեյգերներին տեղական
(Թուրքաց, հայոց և վրաց) լեզուների հետու-
թիւնը: 5) Ինչպէս պէտք է հասկանալ շտեյգերի
անունը և որքան թուով պէտք է լինեն աղ պաշ-
տօնով մարդիկ: 6) Ինչ պաշտպանութիւն պէտք
է լինի, ինչպէս ցերեկով, այնպէս էլ գիշերով
աղի գոյութեան դէմ: 7) Ինչ է պատճառը որ
կուլակցիները մէջ այդքան տարածված է աղի
գոյութիւնը: 8) Ինչի այժման ժամանակում
մար աղի ամբարներում, որոնք պէտք է պա-
րունակվեն օրինակ 19 հազար պուզ, աղը ծախ-
վուց յետոյ յայտնվում է 19,500 պուզ և ինչի
բերելը միշտ դանդաղում են որ նրանց բա-
ւական ող չը տուեցին և միշտ նորից վերա-
դառնում են աղ ստանալու համար: 9) Ինչ պատ-
ճառով վրաց արաբները զարգեցել են գալ
կուլակ աղ վեր առնելու համար: 10) Ինչ է պատ-
ճառը որ 1880 թվին ծախվում էր միմյանի մանր
աղը, իսկ միւս տեսակը ոչ ոք չէր կամենում
գնել: 11) Եր ժամաց աղը պէտք է ծախվի գար-
նանը, ամառը և աշնանը: 12) Ինչ շահ այդ ժա-
մանակի դատաւորութիւնը աղի ծախելու մէջ
կարող է բերել սպառողներին (առնողներին) և

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԻՄ ԲԱՅԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՍ

«Մեղուի» 95 համարում Ս. Սարգսեանց ստո-
րագրած մի յօդուածում թատրոնի մասնաժողովը
լրացնում է իմ դէմ գործած անարդարութիւննե-
րի և վիրաւորանքների չափը: Ս. Սարգսեանցը
չը գիտեմ որ օրից բեմական կառավարիչ է դա-
ռել, այդ կարծեմ ոչ ոքին յայտնի չէր, և ոչ մէկ
դերասան այդպիսի կառավարիչ էլ կարծում եմ
չէր ընդունի: Այդ պաշտօնների չփոփոխութիւնը
նրանից է առաջացել, որ այդ յօդուածի հրա-
մայողը մէկ անձն է, յօրինողը երկրորդ, իսկ
ստորագրողը երրորդ, և այդ գուցէ նրա համար,
որ մասնաժողովը խիստ զբաղված է և անա-
րակրկութեանց չէ պատասխանում: Այդ յօ-
դուածը անպատու է և մասնաժողովի նախա-
գահին, որովհետեւ գլխից մինչև վերջը թէ փա-
տերը և թէ թուանշանները գիտութեամբ ծռած
և սարգած են: Թատրոնի բեմի կառավարիչը
մասնաժողովի նախագահն է, որին բեմական ա-
մեն բան ծանօթ պիտի լինի և ամենից լաւ նա
պէտք է գիտնայ հաշիւների, գումարների որքա-
նութիւնը: Եւ երբեք մամուլին չը պիտի դիմէի,
եթէ մասնաժողովը չը կամենար թատրոնի պա-
տերին կպցրած մի յայտարարութիւնով ինձ դէմ
կանգնեցնել հասարակութեան կարծիքը, և իր
խիղճը ծածկել ինձ դէմ արածների համար: Եւ
իմ պատասխանով «Մեղուի» մէջ չէի կամենում
արդարացնել ինձ, այլ նրա բուն նպատակն էր
մեղադրել մասնաժողովին, առանց վիրաւորել
կամենալով նրան: Եւ շատ պարագաներ, շատ
բաներ, որոնք իմ օգտին են խօսում, ապագայի

թողնելով, կաշխատեմ նեղ չլինալի մէջ բա-
ցատրել զորքը, որով հասարակութիւնը կը հա-
կանայ զորքի էութիւնը և «Մեղուի» մէջ ապա-
մի յօդուածի նշանակութիւնը: Թող վերջը պա-
տերին հասարակութիւնը դատէ, արդար դատէ,
և յետոյ ով որ պատարակել է նրան պախա-
րակէ: Առաջ «Մեղուի» № 95-ի մէջ բերած փա-
տերի և թուանշանների մասին: Եւ իբրեւ թէ 17
ամսուայ ընթացքում 5,209 ր. 50 կ. եմ ստա-
ցել, և ինչպէս, 1879 թ. հոկտ. 29-ին իմ նպաս-
տին իբրեւ թէ. 851 ր. 40 կ. եմ ստացել.—այդ
սխալ է. դրանից 205 ր. ստացել է մասնաժողով-
ը թատրոնի վարձ, և ուրիշ մանր ծախքեր էլ
նոյնպէս եղել են, լուսաւորութեան և այլն: Ինձ
տուել է իբրեւ թէ մասնաժողովը 150 ր. ընծայ-
մանաժողովը ինձ այդ գումարը չէ տուել, այլ
մի հազուադէպ, որը եւ զորք եմ անել լոկ իր ներ-
կայացումների համար, որուն իր ժամանակը եւ
չնորակաւորութիւն եմ արել, ուրեմն այդ հա-
զուտը միշտ երեսին դարձել, կարծեմ անհու-
թիւն չէ: Ահագին պիղծներ և ընծաներ եմ ստա-
ցել իբրեւ թէ, որ առնուազն անում է 1000 ր.:
Եւ ոսկեղէն և քարեղէն ընծաներ եմ ստացել
հասարակութեանց, չնորակաւ եմ հազար ան-
գամ, բայց կարծեմ այդ ընծաները փողով դը-
նահատելը անտեղի է, և կարծեմ հասարակու-
թեան անդին զգացմունքը վիրաւորել է: 1880
թ. յունիսի 12-ին իմ երկրորդ նպաստին իբրեւ
թէ 408 ր. և 10 կ. եմ ստացել,—այդ էլ սխալ է,
որովհետեւ թատրոնի ծախքը պէտք է հանել այդ
գումարից, նոյնպէս և տոմսակների գները, որ
եւ ստացել եմ իմ կողմից ուղարկելու զանազան
անձինքներին, որոնք չորքերի պատճառաւ քա-
ղաքից հեռացել էին, և տոմսակները մնացին
առանց վաճառվելու, ուրեմն 408 ր. կէսն էլ
ուղիղ չէ: (այդ երեկոյեան եւ բեմի վրա եղած
ժամանակի կուլվում իմ բախտնաւ օգնես գո-
ղացան, որը եւ ստացել էի առաջին բենեֆիսին):
Այս երկրորդ բենեֆիսը եւ ստացել եմ իմ պա-

մանադրութեան զօրութիւնով, որը մասնաժո-
ղովը կապել է ինձ հետ Կ. Պոլսում 1879 թ.
յուլիսի 11-ին: Այդ պայմանագրի 9-րդ յօդուա-
ծը ասում է չորս. Աստղիկ պիտի ստանայ երկու
ներկայացուցիչ ի նպաստ, ի միջոցի հոկտեմբեր
ամսույ սկզբին մինչև յաջորդ մարտ ամսույ վերջն:
Ուրեմն յայտնի զրպարութիւն է ասել, որ եւ
իբրեւ թէ իմ պայմանագրութիւնից դուրս մի ա-
ւելորդ նպաստ եմ ստացել: Ինչ վերաբերում է
իմ ընկերների չեղած առաջարկութեան, որին
եւ իբրեւ թէ չեմ համաձայնվել—այդ մասին
վերջը:

Որովհետեւ ինձ 1880 թ. յունիսի 12-ին նպաստ
են տուել, այն ինչ ինձ պարտաւոր է ինչ նպաստ
տալու մինչև մարտի վերջը, եւ մի և նոյն պայ-
մանագրի 12-րդ յօդուածի զօրութեամբ կարող
էի պահանջել մասնաժողովից 900 ր. ստացալ:
12-րդ յօդուածը ասում է ընկերայ պայմանագրին
զօրութեամբ խախտող կողմը պիտի հատուցանէ
միւսին ինչ հարկւր ր. ստացալ: Բայց եւ ոչ
անցեալ տարի և ոչ էլ այս տարի պայմանագրի
զօրութեամբ չեմ համարիլ ինձ կապած մասնա-
ժողովի հետ, այլ բարոյական կապով և արդիւ-
նաբերով. այդ մասին էլ վերջը: Իբրեւ թէ ճանա-
պարհի ծախս ստացել եմ 100 ր.: Նոյն պայմա-
նագրին զօրութեամբ պէտք է որ ստանայի, բայց
մէկ կոպէկ չեմ ստացել մինչև օրս, կերել դեռ
պիտի ստանամ 17 ամսուայ ընթացքում եւ իբր-
եւ թէ ստացել եմ ռոճիկ 2,700 ր.—այդ սխալ է:
մասնաժողովի նախագահը որոշած ռոճիկից ա-
ւելի ինձ փող չէր կարող տալ, իմ ռոճիկն ամ-
սական 150 ր. է: Ուրեմն 17 ամսուայ ընթաց-
քում ստացած ռոճիկին գումարը կանէ 2550 ր.:
1879 թ. հոկտ. 29-ին նպաստին ստացել եմ ոչ
աւելի քան 600 ր., պիղծները և ընծաները
միւսին հաշուելով ոչ աւելի 750 ր.: 1880 թ.
յունիսի 12-ին նպաստին ոչ աւելի 150 ր.:
Ստացածիս բոլոր գումարը միւսին կանէ ոչ թէ
5,209 ր. 50 կ., այլ 3050 ր.: Ուրեմն ամբողջ կա-

նէ ոչ թէ 300 րուրուց աւելի, այլ 179 ր. և
մօտ 6 կ.: Եթէ ընկերացողը սրա վրա աւելացնէ,
որ եւ իբրեւ թէ դերասանութիւն, դերասանի զօրութեան
մէջ չեմ, որը մէկ շաբաթով, մէկ օր հազուադէպ
և մէկ ֆրակով ամբողջ սեղօնը կարողանում է
անցնել, եւ պէտք է միշտ դերին յարմար հա-
զուտներ կարել տամ, եղած հազուադէպը միշտ
փոփոխել տամ կար անողին, ձեռնոցների, ծա-
ղիկների, գզակների, կոշիկների կանանց տուն-
ընկերին հարկաւոր ուրիշ մանր բաներին փողը
վաճեն (ամեն փոքր պակասութիւնը խստու-
թեամբ նկատվում է): Նոյնպէս ի նկատի պի-
տի առնել ընկերացողը, որ ինչպէս անցեալ տարի
երեք ամսուայ ռոճիկից զրկված մնացի, նոյն-
պէս այս տարի մարտ ամսու, և թէ մի դերա-
սանութի իր ստպարիզում միշտ անուօճիկ մնալու
փառնքին եւ թարթում է: Ի՞նչ այս ամենը
խղճմտանքով ի նկատի առնվի, կը տեսնեն որ
իմ աշխատանքին և ապրուստին համար հաղիւ-
թէ ամսական 50—60 ր. է մնում ինձ: Թուա-
նշանների վրա այսպիսի երկար խօսելուն միտքս
էր, որ ընկերացողը տեսնէ. եթէ թուանշանները,
զուտները կարող են փոխել, ծռել, աւելաց-
նել, ուրեմն ինչպէս պէտք է վարվել ուրիշ
իրողութիւնների հետ, որոնց ապացուցելու աւելի
զօրութիւն է ինձ համար: Եւ հասարակութիւնից
չեմ զրկված, վիրաւորված, այլ մասնաժողովից,
Հասարակութիւնից եւ գոհ եմ, նրա տուած յար-
գանքը, պատիւը, քանի որ չլինում չէր, անկեղծ
էր, ունի ինձ մօտ մեծ և աւելի նշանակութիւն,
քան թէ փողի որքանութիւնը, եւ արեւտին եմ
ծառայում, ոչ թէ փողին: Ինչ կը վերաբերի դե-
րեր վերադարձնելուն, այդ զրպարութիւնն է,
քանի որ հասարակութեանը աֆիշաներից յայտնի
է, որ եւ ամբողջ սեղանում գրեթէ չնչին երրորդ
զական դերեր եմ կատարել համբերութեամբ:
Միմյանի չլին «Սկզբը-դը-Բազանի» մէջ: Մարիդա-
նայի դերը իշխան Ամատուհու համաձայնու-
թեամբ չեմ կատարել, թէպէտ և աֆիշայում տը-